

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૭૨/૨૦૦૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ. વી. પિંટો

સહી/ -

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	✓	

=====

શ્રી ચિન્ના વેંકટ કૃષ્ણા વેલાગાલા રેડ્ડી

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી પારસ એસ. ભેટારિયા (૧૭૮૩૯)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે સુશ્રી સી. એમ. શાહ, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ. વી. પિન્ટો

તારીખ : ૧૮/૦૬/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧] આ અપીલ અપીલકર્તા – મૂળ આરોપી દ્વારા વિદ્વાન પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસર, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૨, સુરત (જે હવે પછી વિદ્વાન "ટ્રાયલ કોર્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા સ્પેશિયલ (એસીબી) કેસ નં. ૫૧/૧૯૯૭ માં તારીખ ૨૩-૦૨-૨૦૦૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા દોષસિદ્ધિ અને સજાના ચુકાદા અને હુકમ સામે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ (જે હવે પછી સંક્ષિપ્તમાં "પીસી એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવ્યા છે. અપીલકર્તાને પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે ત્રણ વર્ષની સાદી કેદ અને રૂ. ૫,૦૦૦/- નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રીસ દિવસની સાદી કેદ તેમજ પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સાદી કેદ અને રૂ. ૨,૦૦૦/- નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો પંદર દિવસની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. તમામ સજાઓ એકસાથે ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧.૧] સુવિધા, સ્પષ્ટતા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર, અપીલકર્તાનો હવે પછી 'આરોપી' તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે કારણ કે તેઓ મૂળ કેસમાં આરોપી તરીકે હતા.

૨] રેકૉર્ડ પરથી જે સંક્ષિપ્ત હકીકતો બહાર આવે છે તે નીચે મુજબ છે:

૨.૧] આરોપી ગુજરાત વિદ્યુત બોર્ડ, મોટા મિયાણા, માંગરોળ, જિલ્લો: સુરત ખાતે ડેપ્યુટી એન્જિનિયર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને જાહેર સેવક હતા. ફરિયાદકર્તા - કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલ દીણોદ ગામની સીમમાં આવેલી બ્લોક નં. ૨૪૯ વાળી ૩૬ ગૂંઠા ખેતીની જમીનનો વહીવટ કરતા હતા, જે કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલ - ફરિયાદકર્તાના બાળકના સાસુની માલિકીની હતી. સદર જમીન કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલ દ્વારા એક મોહમ્મદ સુલેમાન પાસેથી ખરીદવામાં આવી હતી અને વીજ જોડાણ મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે હતું. તારીખ ૨૧-૦૮-૧૯૯૬ ના રોજ, જ્યારે ફરિયાદકર્તા સદર જમીન પર હાજર હતા, ત્યારે આરોપી વીજ જોડાણની ચકાસણી માટે આવ્યા હતા અને ફરિયાદકર્તાને જણાવ્યું હતું કે વીજ ચોરી કરવામાં આવી છે અને તેમણે રૂ. ૧,૦૮,૦૦૦/- નું બિલ ચૂકવવું પડશે. જો તેઓ બિલ ઓછું કરાવવા માગતા હોય તો, આરોપીએ ફરિયાદકર્તા પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ. ૪૦,૦૦૦/- ની રકમની માગણી કરી હતી. ફરિયાદકર્તા કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલે તારીખ ૨૭-૦૮-૧૯૯૬ ના રોજ રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ની રકમ આપી હતી અને બાકીની રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ની રકમ તારીખ ૩૦-૦૮-૧૯૯૬ ના રોજ ચૂકવવાની હતી. ફરિયાદકર્તા ગેરકાયદેસર લાંચની બાકીની રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવા માગતા ન હોવાથી, તેઓ તારીખ ૩૦-૦૮-૧૯૯૬ ના રોજ સુરત ખાતે એ.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશને ગયા હતા અને ફરિયાદકર્તાની ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૨] ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ પંચ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા હતા અને ફરિયાદકર્તાએ દરેક રૂ. ૫૦૦/- ના દરની ૪૦ ચલણી નોટો આપી હતી. હેડ કોન્સ્ટેબલ એ.એ. નબદોએ, ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની સૂચના હેઠળ, ફરિયાદકર્તા અને પંચ સાક્ષીઓને એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાપાયોલેટ લેમ્પની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવી હતી અને તેમની હાજરીમાં નિદર્શન કર્યું હતું તથા તમામ ચલણી નોટો પર એન્થ્રેસીન પાવડર લગાવ્યો હતો. ચલણી નોટો વાળીને ફરિયાદકર્તાના ડાબી બાજુના શર્ટના ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી. સંબંધિત તમામ લોકોને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી અને પંચનામું ભાગ ૧ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. નક્કી થયા મુજબ, ફરિયાદકર્તા, પંચ સાક્ષીઓ, ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી અને રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો સરકારી જીપમાં બેઠા હતા અને આશરે ૨૦:૦૫ વાગ્યે એ.સી.બી. કચેરીથી નીકળીને ચોક બજાર રિંગ રોડ, સહારા દરવાજાથી પુણા – કુંભારિયા રોડ તરફ ગયા હતા અને આશરે ૨૦:૨૦ વાગ્યે ટીવીએસ સુઝુકી શોરૂમ પાસે સરકારી વાહન ઊભું રાખ્યું હતું. ફરિયાદકર્તા અને પંચ નં. ૧ નીચે ઊતર્યા હતા અને ડી.વી. પાર્ક સોસાયટીમાં આરોપીના નિવાસસ્થાન તરફ ચાલતા ગયા હતા તથા પંચ નં. ૨ અને રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો પગપાળા તેમની પાછળ ગયા હતા. ફરિયાદકર્તા અને પંચ નં. ૧ ડી.વી. પાર્ક સોસાયટીમાં બંગલા નં. ૧૩ પર ગયા હતા અને સોફા પર બેઠેલા આરોપીની પરવાનગી લઈને ઘરમાં પ્રવેશ્યા હતા. ફરિયાદકર્તાએ આરોપી સાથે વાતચીત કરી હતી અને પોતાના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાંથી ચિહ્નિત ચલણી નોટો આપી હતી અને આરોપીએ પોતાના જમણા હાથ વડે રકમ સ્વીકારી હતી તથા

સોફા પરના રત્ન પર મૂકી હતી. ફરિયાદકર્તા ઘરની બહાર આવ્યા હતા અને પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો હતો અને રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા હતા અને આરોપીને રંગેહાથ પકડી પાડ્યા હતા. આરોપી નજીકના સોફા પરથી ચિહ્નિત ચલણી નોટો કબજે કરવામાં આવી હતી. જરૂરી કાર્યવાહી કર્યા પછી પંચનામું ભાગ - ૨ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને એ.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશન, સુરત ખાતે પી.સી. એક્ટની કલમો ૭, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ ૧-સી.આર. નં. ૮/૧૯૯૬ થી ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૩] તપાસ કરનાર અમલદારે સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા અને જરૂરી દસ્તાવેજો જપ્ત કર્યા હતા અને તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, સેશન્સ જજ, સુરત સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તેને સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૫૧/૧૯૯૭ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૨.૪] આરોપીને સમન્સની વિધિવત બજવણી કરવામાં આવી હતી અને આરોપી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત થયા હતા, અને સદર કોડની કલમ ૨૦૭ ની જોગવાઈઓ અનુસાર તમામ કાગળોની નકલો આરોપીને પૂરી પાડવામાં આવી હતી કે કેમ તેની ખરાઈ કરવામાં આવી હતી. આરોપી સામે આંક ૯ પર આરોપનામું ઘડવામાં આવ્યું હતું અને આંક ૧૦ પર આરોપીનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું, જેમાં આરોપીએ આરોપના તમામ અંશોનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર પુરાવો રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યો હતો.

૨.૫] ફરિયાદપક્ષે પોતાના કેસના સમર્થનમાં પાંચ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી અને રેકૉર્ડ પર બાર દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા હતા. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે પુરાવો પૂરો થયાનું પુરસિસ રજૂ કર્યા પછી, કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું વિશેષ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું. આરોપીએ પુરાવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને સાક્ષીના પાંજરામાં જવાનો અથવા કોઈ પુરાવો રજૂ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તેમની સામે ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન એપીપી અને આરોપી તરફેના વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, તારીખ ૨૩-૦૨-૨૦૦૬ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આરોપીને દોષિત ઠરાવ્યા હતા અને પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે ત્રણ વર્ષની સાદી કેદ અને રૂ. ૫,૦૦૦/- નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રીસ દિવસની સાદી કેદ, તેમજ પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સાદી કેદ અને રૂ. ૨,૦૦૦/- નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો પંદર દિવસની સાદી કેદની સજા ફટકારી હતી.

૩] દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તાએ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે જેમાં મુખ્યત્વે એવું જણાવ્યું છે કે દોષસિદ્ધિનો ચુકાદો અને હુકમ સ્પષ્ટપણે ગેરકાયદેસર, ભૂલભરેલો અને કાયદામાં અયોગ્ય છે અને હકીકતો અને સંજોગોની યોગ્ય મૂલવણી કર્યા વિના આપવામાં આવ્યો છે. ફરિયાદપક્ષ સંપૂર્ણપણે સંજોગોવશાત પુરાવા પર આધારિત છે અને અપીલકર્તાના દોષ તરફ નિર્દેશ કરતો કોઈ સંજોગોનો પુરાવો

નથી તેમજ અપીલકર્તા સામે વાજબી શંકાથી પર કેસ સાબિત કરવા માટે સંજોગોની કડી પૂર્ણ થતી નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ બાબતની મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે સમગ્ર ફરિયાદપક્ષના કાગળોમાં એવી કોઈ સામગ્રી ઉપલબ્ધ નથી જે અપીલકર્તા દોષિત છે તેવી કડી સ્થાપિત કરી શકે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ બાબતની મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે ફરિયાદી ગુજરાત વિદ્યુત બોર્ડની વીજળીનો ગેરકાયદેસર ઉપયોગ કરી રહ્યા હતા અને જ્યારે અપીલકર્તાએ ચોરી પકડવાની પોતાની ફરજ બજાવી હતી, ત્યારે ફરિયાદીએ બદલો લેવા માટે ખોટી ફરિયાદ દાખલ કરી છે. હકીકતમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ બાબત ધ્યાને લીધી નથી કે દીનોદ ગામ જીર્ણોદ્ધાર, કોસંબાના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે અને ચોરીનું બિલ કોસંબા સબ-ડિવિઝન દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું હતું જે અપીલકર્તાના નિયંત્રણ હેઠળ નહોતું પરંતુ ડેપ્યુટી એન્જિનિયર – શ્રી મોકાસીના નિયંત્રણ હેઠળ હતું. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં ભૂલ કરી છે કે ચોરીનું બિલ ઓછું કરવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ લેવામાં આવી હતી જ્યારે કથિત ટ્રેપ પહેલાં જ જીર્ણોદ્ધાર કોસંબા દ્વારા ચોરીનું બિલ પહેલેથી જ જારી કરી દેવામાં આવ્યું હતું અને ઓછું બિલ આપવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ લેવામાં આવી હતી તેવા ફરિયાદીના કથનમાં કોઈ સત્ય હોઈ શકે નહીં. તદુપરાંત, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ બાબત ધ્યાને લીધી નથી કે રકમ અપીલકર્તાના કબજામાંથી મળી આવી નહોતી પરંતુ રકમ સોફા પર પડેલી હતી અને ફરિયાદી દ્વારા સોફા પર ફેંકવામાં આવી હોઈ શકે છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ બાબત ધ્યાને લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે કેસ ચલાવવાની મંજૂરી વિચારણા કર્યા

વિના યાંત્રિક રીતે આપવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તાના કપડાં પર કોઈ એન્થ્રેસીન પાવડર મળી આવ્યો નહોતો. વળી, ફરિયાદીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ જે ખેતીની જમીન ખેડતા હતા તેનો સર્વે નંબર કે બ્લોક નંબર તેમણે જાહેર કર્યો નહોતો અને તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે કસ્તુરબેનના પતિ જીવરાજભાઈ કસ્તુરબેનની જમીનનો વહીવટ સંભાળતા હતા. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ બાબત ધ્યાને લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે અપીલકર્તા માત્ર તે સ્થળે દરોડો પાડવા ગયા હતા કારણ કે તે સ્થળે વીજ ચોરી અંગેની અરજી આવી હતી અને એક્ટિક્યુટિવ એન્જિનિયર, જીઈબી નો હુકમ હતો અને તે હુકમના અનુસંધાનમાં, તેઓ વીજ ચોરી થઈ રહી છે કે કેમ તેની ચકાસણી કરવા તે સ્થળે ગયા હતા. ફિનોલ્ફથેલિન/એન્થ્રેસીન પાવડરવાળી ચલણી નોટો ક્યાં રાખવામાં આવી હતી તે સ્થળ અંગે મોટો વિરોધાભાસ છે અને પંચ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે રકમ ફરિયાદી દ્વારા કોફી ટેબલ પર મૂકવામાં આવી હતી પરંતુ રકમ સોફા પરથી મળી આવી હતી. વળી, અપીલકર્તા પાસે બિલ ઘટાડવાની કોઈ સત્તા નહોતી કારણ કે તે તેમના અધિકારક્ષેત્રમાં નહોતું અને દોષસિદ્ધિનો ચુકાદો અને હુકમ ગેરકાયદેસર, ભૂલભરેલો અને વિકૃત છે અને તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જરૂરી છે.

૪] અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રેમલ રાચ્છ અને સામાવાળા રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી સી. એમ. શાહને સાંભળવામાં આવ્યા. દોષસિદ્ધિના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનું અવલોકન કર્યું અને કેસના રેકૉર્ડ પરના ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવાનું બારીકાઈથી વિશ્લેષણ કર્યું.

૫] અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રેમલ રાચ્છે આ અદાલતને ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવામાંથી વિગતવાર પસાર કરાવી હતી અને ભારપૂર્વક એવી દલીલ કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સંજોગોવશાત પુરાવા પર દોષસિદ્ધિનો આધાર રાખ્યો છે અને અપીલકર્તા સામે વાજબી શંકાથી પર કેસ સાબિત કરવા માટે કોઈ સંજોગો નથી. જે પાયા પર ફરિયાદપક્ષનો કેસ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે તે જ નિષ્ફળ જાય છે, કારણ કે ફરિયાદીના જણાવ્યા મુજબ, તેઓ પોતાના બાળકની સાસુ કસ્તુરબેનની જમીનના વહીવટકર્તા હતા પરંતુ તપાસ દરમિયાન તપાસ કરનાર અમલદાર દ્વારા નોંધવામાં આવેલા કસ્તુરબેનના નિવેદનમાં, તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ ફરિયાદીના બાળકના સાસુ નથી. ફરિયાદીએ ઉલટતપાસમાં એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે દીનોદ ગામમાં તેમની પોતાની કોઈ જમીન નથી અને રેકૉર્ડ પર છે કે વીજ જોડાણ અને પ્રશ્નવાળું ચોરીનું બિલ મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે હતું જેઓ જમીનના પુરોગામી માલિક હતા અને તેમણે કસ્તુરબેનને જમીન વેચી દીધી હતી. જોકે, કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલ, જીવરાજભાઈ પટેલ કે મોહમ્મદ સુલેમાન જેવા કોઈપણ સ્વતંત્ર અને નિર્ણાયક સાક્ષીઓની ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી નથી. ફરિયાદી – કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલને ઉપરોક્ત જમીન અથવા વીજ જોડાણ સાથે કોઈ સંબંધ હતો તે દર્શાવવા માટે કોઈ મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવો નથી અને આ સંજોગોમાં, ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અંગેનો ફરિયાદપક્ષનો કેસ નિષ્ફળ જાય છે. વાસ્તવમાં અપીલકર્તા માંગરોળ ડિવિઝનમાં ડેપ્યુટી એન્જિનિયર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને ઉપરી સત્તાધિકારી દ્વારા

તેમને ડેપ્યુટી એન્જિનિયર, કોસંબા સબ ડિવિઝનના નિયંત્રણ હેઠળની જમીન પર તપાસ કરવા અને દરોડો પાડવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તેમને વીજ ચોરી અંગેની અરજી મળી હતી. ઉપરી સત્તાધિકારીએ આ ગેરરીતિઓને રોકવા અને મુદ્દાનો ઉકેલ લાવવા માટે અપીલકર્તાને મોકલ્યા હતા અને માત્ર દરોડો પાડવા અને વીજ ચોરી થઈ રહી છે કે કેમ તે શોધી કાઢવાના મર્યાદિત હેતુથી, અપીલકર્તાએ તે સ્થળની મુલાકાત લીધી હતી અને ત્યારપછી બીજા દિવસે રિપોર્ટ રજૂ કર્યો હતો. બિલ જારી કરવાનું અપીલકર્તાના અધિકારક્ષેત્રમાં નહોતું પરંતુ ચોરીનું બિલ કોસંબા સબ-ડિવિઝન દ્વારા જારી કરવાનું હતું અને માંગરોળ સબ ડિવિઝન દ્વારા નહીં જ્યાં અપીલકર્તા ડેપ્યુટી એન્જિનિયર તરીકે તૈનાત હતા અને તેથી ચોરીનું બિલ જારી કરવા પર અપીલકર્તાનું કોઈ નિયંત્રણ નહોતું. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદીની જુબાનીમાં રહેલા વિરોધાભાસોની યોગ્ય મૂલવણી કરી નથી. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ફરિયાદીના જણાવ્યા મુજબ, તેઓ ૨૭મી કે ૨૮મી તારીખે કોસંબા ઓફિસે ગયા હતા અને મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે રહેલું રૂ. ૧૫,૭૫૦/- નું બિલ મેળવ્યું હતું અને ફરિયાદીના જણાવ્યા મુજબ, જ્યારે તેઓ બિલ લેવા ગયા ત્યારે અપીલકર્તા કોસંબા ખાતેની જીઈબી ઓફિસમાં હતા પરંતુ ફરિયાદી ૨૭મી કે ૨૮મી તારીખે કોસંબા ખાતેની જીઈબી ઓફિસમાં હાજર હતા તેવો લેશમાત્ર પુરાવો નથી. અપીલકર્તાની સૂચના હેઠળ વીજ ચોરીનું બિલ આપવામાં આવ્યું હતું તે સાબિત કરવા માટે કોસંબા ડિવિઝન ઓફિસમાંથી કોઈ સ્વતંત્ર વ્યક્તિની તપાસ કરવામાં આવી નથી. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે તપાસ કરનાર અમલદારે

સ્વીકાર્યું છે કે ફરિયાદીને જીઈબી તરફથી કોઈ બિલ મળ્યું હતું કે નહીં તે પાસાંની તેમણે તપાસ કરી નહોતી. ફરિયાદીએ સ્વીકાર્યું છે કે ચોરીનું બિલ વધારે હોય કે ઓછું હોય તેનાથી તેમને કોઈ ફરક પડતો નહોતો કારણ કે વીજ જોડાણ મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે હતું અને વીજ ચોરીનું બિલ મોહમ્મદ સુલેમાન દ્વારા ચૂકવવાનું હતું. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ બાબત પણ ધ્યાને લીધી નથી કે મોહમ્મદ સુલેમાને જીઈબી ઓફિસ કોસંબા સબ-ડિવિઝનને રજૂઆત કરી હતી કે તેમણે બે વર્ષ પહેલાં પોતાની ખેતીની જમીન વેચી દીધી હતી અને તેમના નામે કોણે વીજ જોડાણ માટે અરજી કરી અને તેનો ઉપયોગ કર્યો તે અંગે તેઓ અજાણ હતા. પંચ સાક્ષીની જુબાનીમાં અને ખાસ કરીને જે સ્થળે ચલણી નોટો મૂકવામાં આવી હતી તે સ્થળ અંગે મોટા વિરોધાભાસો છે પરંતુ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તેની યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવણી કરી નથી. વાસ્તવમાં અપીલકર્તા તરફેના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે નિર્ણાયક સાક્ષીઓની બિન-તપાસને સંપૂર્ણપણે નજરઅંદાજ કરી દીધી છે અને જમીન સાથે ફરિયાદીની સંડોવણી અંગે કોઈ પુરાવો કે રિપોર્ટ ન હોવા છતાં, દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જે ગેરકાયદેસર, વિકૃત અને કાયદામાં અયોગ્ય છે અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની યોગ્ય મૂલવણી કર્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જરૂરી છે અને અપીલકર્તાને ગુનામાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવા જોઈએ.

પ.૧] અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રેમલ રાવલે (૨૦૨૨) ૦ સુપ્રીમ (એસસી) ૧૨૪૮ માં અહેવાલ થયેલ નીરજ દત્તા વિ. સ્ટેટ (ગવર્નમેન્ટ ઓફ

એન.સી.ટી. ઓફ દિલ્હી) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો, અને ૨૦૧૬ (૩) એસસીસી ૧૦૮ માં અહેવાલ થયેલ કિશન ચંદર વિ. સ્ટેટ ઓફ દિલ્હી ના કેસમાં પસાર કરાયેલા ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો હતો.

૬] સામાવાળા-રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર, ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને આ અદાલતને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને હુકમમાં હસ્તક્ષેપ ન કરવા અને અપીલ નામંજૂર કરવા વિનંતી કરી હતી.

૭] ફરિયાદપક્ષના પુરાવાની મૂલવણી અને વિશ્લેષણ કરવામાં આવે તે પહેલાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલા ફોજદારી ન્યાયક્ષેત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનો પુનરોચ્ચાર કરવો આવશ્યક છે અને પ્રથમ મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે ફોજદારી ટ્રાયલમાં ફરિયાદપક્ષે આરોપી સામેનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવો જરૂરી છે અને ફરિયાદપક્ષ બચાવપક્ષની નબળાઈઓનો લાભ લઈ શકે નહીં. બીજો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે ફોજદારી ટ્રાયલમાં, જ્યાં સુધી ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા દ્વારા વાજબી શંકાથી પર આરોપી દોષિત ન જણાય ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ માનવામાં આવે છે અને કાયદાનો ત્રીજો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે પુરાવાનો બોજો ક્યારેય ફરિયાદપક્ષ પરથી ખસતો નથી.

૮] જ્યાં સુધી પી.સી. એક્ટ હેઠળના કેસોમાં દોષસિદ્ધિની અપીલોનો સંબંધ છે, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૫૪૧/૨૦૨૫ માં પસાર કરાયેલા પરિતાલા સુધાકર વિ. તેલંગાણા રાજ્ય ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અવલોકનને પુનઃ રજૂ કરવું યોગ્ય રહેશે અને પેરા નં. ૧૭ અને ૧૮ માં રહેલું અવલોકન નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:

૧૭. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી, નીચેની અદાલતોના ચુકાદાઓ/હુકમો અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા પછી, એવું જણાય છે કે સાક્ષીઓના પુરાવામાં મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસો છે. આ સંબંધમાં, યોગેશ સિંહ વિ. મહાવીર સિંહ, (૨૦૧૭) ૧૧ એસ.સી.સી. ૧૯૫ માં નીચેની અસર ધરાવતા અવલોકનોની નોંધ લેવી અસ્થાને નહીં ગણાય:

'૨૯. કાયદામાં સુસ્થાપિત છે કે ગૌણ વિસંગતતાઓને અયોગ્ય મહત્વ આપવાનું નથી અને પુરાવાને વિશ્વાસપાત્રતાના દૃષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવાનો હોય છે. કસોટી એ છે કે શું તે અદાલતના મનમાં વિશ્વાસ પ્રેરિત કરે છે. જો પુરાવો અવિશ્વસનીય હોય અને વિવેકબુદ્ધિની કસોટી દ્વારા સ્વીકારી શકાય તેમ ન હોય, તો તે ફરિયાદપક્ષના કથનમાં ખામી ઊભી કરી શકે છે. જો કોઈ ચૂક અથવા વિસંગતતા બાબતના મૂળ સુધી જતી હોય અને અસંગતતાઓ દાખલ કરતી હોય, તો બચાવપક્ષ આવી અસંગતતાઓનો લાભ લઈ શકે છે.

એ જણાવવા માટે કોઈ વિશેષ ભાર મૂકવાની જરૂર નથી કે દરેક ચૂક મહત્વપૂર્ણ ચૂકનું સ્થાન લઈ શકતી નથી અને તેથી, ગોંડા વિરોધાભાસો, અસંગતતાઓ અથવા નજીવી અતિશયોક્તિઓ ફરિયાદપક્ષના કેસના મૂળ હાર્દને અસર કરતી નથી અને ફરિયાદપક્ષના પુરાવાને નકારી કાઢવા માટેનું કારણ ગણવી જોઈએ નહીં. ચૂકે સાક્ષીની સત્યતા અથવા વિશ્વસનીયતા વિશે ગંભીર શંકા ઊભી કરવી જોઈએ. તે માત્ર ગંભીર વિરોધાભાસો અને ચૂકો જ છે જે ફરિયાદપક્ષના કેસને મહત્વપૂર્ણ રીતે અસર કરે છે, પરંતુ દરેક વિરોધાભાસ અથવા ચૂક નહીં. (જુઓ રામ્મી વિ. એમ.પી. રાજ્ય [રામ્મી વિ. એમ.પી. રાજ્ય, (૧૯૯૯) ૮ એસ.સી.સી. ૬૪૯: ૨૦૦૦ એસ.સી.સી. (કિ) ૨૬], લીલા રામ વિ. હરિયાણા રાજ્ય [લીલા રામ વિ. હરિયાણા રાજ્ય, (૧૯૯૯) ૯ એસ.સી.સી. ૫૨૫: ૨૦૦૦ એસ.સી.સી. (કિ) ૨૨૨], બિહારી નાથ ગોસ્વામી વિ. શિવ કુમાર સિંહ [બિહારી નાથ ગોસ્વામી વિ. શિવ કુમાર સિંહ, (૨૦૦૪) ૯ એસ.સી.સી. ૧૮૬: ૨૦૦૪ એસ.સી.સી. (કિ) ૧૪૩૫], વિજય વિ. એમ.પી. રાજ્ય [વિજય વિ. એમ.પી. રાજ્ય, (૨૦૧૦) ૮ એસ.સી.સી. ૧૯૧: (૨૦૧૦) ૩ એસ.સી.સી. (કિ) ૬૩૯], સંપથ કુમાર વિ. ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ [સંપથ કુમાર વિ. ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ, (૨૦૧૨) ૪ એસ.સી.સી. ૧૨૪: (૨૦૧૨) ૨ એસ.સી.સી. (કિ) ૪૨], શ્યામલ ઘોષ વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય

[શ્યામલ ઘોષ વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, (૨૦૧૨) ૭ એસ.સી.સી. ૬૪૬: (૨૦૧૨) ૩ એસ.સી.સી. (કિ) ૬૮૫] અને મૃત્યુંજય બિસ્વાસ વિ. પ્રણબ [મૃત્યુંજય બિસ્વાસ વિ. પ્રણબ, (૨૦૧૩) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૮૬: (૨૦૧૪) ૪ એસ.સી.સી. (કિ) ૫૬૪].'

(ભારપૂર્વક જણાવેલ છે)

૧૮. કૃષ્ણગોડા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૧૭) ૧૩ એસ.સી.સી. ૮૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

'૨૬. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવા અને હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણોને ધ્યાને લેતા અમને જણાય છે કે હાઈકોર્ટ એ હકીકત સમજવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે આરોપીનો ગુનો વાજબી શંકાથી પર સાબિત થવો જોઈએ અને આ એક એવો વિશિષ્ટ કેસ છે જ્યાં ટ્રાયલના દરેક તબક્કે તપાસ એજન્સી તરફથી ખામીઓ રહી ગઈ હતી અને સાક્ષીઓનો પુરાવો વિશ્વાસપાત્ર નથી કે જે ક્યારેય દોષસિદ્ધિનો આધાર બની શકે નહીં. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે જ્યાં સુધી તેનો ગુનો વાજબી શંકાથી પર સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી આરોપીને નિર્દોષ માનવામાં આવે છે.

૨૭. સામાન્ય રીતે ફોજદારી કેસોમાં, સાક્ષીના પુરાવામાં વિસંગતતાઓ થવી સ્વાભાવિક છે કારણ કે બનાવની તારીખ અને અદાલત સમક્ષ પુરાવો આપવાના સમય વચ્ચે નોંધપાત્ર અંતર હોય

છે, પરંતુ જો આ વિરોધાભાસો સાક્ષીઓની સત્યતા વિશે અદાલતના મનમાં એવી ગંભીર શંકા ઊભી કરે અને અદાલતને જણાય કે તેમાં સ્પષ્ટ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે, તો આવા પુરાવા પર આધાર રાખવો સલામત નથી.

૨૮. હાલના કેસમાં, નજરે જોનાર સાક્ષીઓનો પુરાવો મૃતકને થયેલી ઈજાઓના પાસા પર જ સુસંગત છે પરંતુ અન્ય તમામ પરિબળો પર ઘણા બધા વિરોધાભાસો છે જે બાબતના મૂળ સુધી જાય છે. ...

૩૨. એ નોંધવું જરૂરી છે કે તમામ નજરે જોનાર સાક્ષીઓ સગાં-સંબંધીઓ હતા અને ફરિયાદપક્ષ ભરબપોરે જાહેર માર્ગ પર બનેલા બનાવ માટે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓનો વિશ્વસનીય પુરાવો રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો. જોકે એવો કોઈ સંપૂર્ણ નિયમ નથી કે સગાં સાક્ષીઓના પુરાવાને સ્વતંત્ર સાક્ષીઓના પુરાવા દ્વારા સમર્થન મળવું જ જોઈએ, પરંતુ જ્યારે સગાં નજરે જોનાર સાક્ષીઓનો પુરાવો અવિશ્વસનીય અને અવિશ્વાસપાત્ર જણાય ત્યારે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ હોવા કાયદામાં ઉચિત ગણાશે. નજરે જોનાર સાક્ષીઓના પુરાવામાં ગોંડા ફેરફારો અને વિરોધાભાસો શંકાનો લાભ આરોપીની તરફેણમાં નહીં વાળે પરંતુ જ્યારે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવામાં રહેલા વિરોધાભાસો ફરિયાદપક્ષના કેસ માટે ઘાતક સાબિત થાય છે ત્યારે તે વિરોધાભાસો બાબતના મૂળ સુધી જાય છે અને આવા કેસોમાં

આરોપીને શંકાનો લાભ મળે છે.

૩૩. રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની વિશ્વસનીયતા ધ્યાનમાં લેવાની અદાલતની ફરજ છે. બેન્ચમ દ્વારા કહેવામાં આવ્યું છે તેમ, 'સાક્ષીઓ ન્યાયની આંખો અને કાન છે'. હાલના તથ્યોમાં, અમને લાગે છે કે આ સાક્ષીઓનો પુરાવો વિસંગતતાઓ, વિરોધાભાસો અને અસંભવિત કથનોથી ભરેલો છે જે આપણને એ અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ પર દોરી જાય છે કે આ સાક્ષીઓનો પુરાવો આરોપીને દોષિત ઠેરવવાનો આધાર બની શકે નહીં.' (ભારપૂર્વક જણાવેલ છે)

૯] પી.સી. એક્ટની જોગવાઈઓના સંબંધમાં, ૨૦૨૨ ૦ સુપ્રીમ (એસ.સી.) ૧૨૪૮ માં અહેવાલ થયેલ નીરજ દત્તા વિ. રાજ્ય (દિલ્હી એન.સી.ટી. સરકાર) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા નં. ૬૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૬૮. ઉપરોક્ત ચર્ચા પરથી જે ફલિત થાય છે તે નીચે મુજબ સંક્ષિપ્તમાં છે:

(એ) સદર એક્ટની કલમો ૭ અને ૧૩ (૧)(ડી) (૧) અને (૨) હેઠળ આરોપી જાહેર સેવકનો ગુનો સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદગ્રસ્ત હકીકત તરીકે જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અને સ્વીકૃતિની સાબિતી એક અનિવાર્ય શરત છે.

(બી) આરોપી સામે ગુનો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે વાસ્તવિક હકીકત તરીકે ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અને ત્યારબાદની સ્વીકૃતિ સૌપ્રથમ સાબિત કરવી પડે છે. આ વિવાદગ્રસ્ત હકીકત સીધા પુરાવા દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે જે મૌખિક પુરાવા અથવા દસ્તાવેજી પુરાવાના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે છે.

(સી) વધુમાં, વિવાદગ્રસ્ત હકીકત, એટલે કે, ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અને સ્વીકૃતિની સાબિતી સીધા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની ગેરહાજરીમાં સંજોગોજન્ય પુરાવા દ્વારા પણ સાબિત કરી શકાય છે.

(ડી) જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અને સ્વીકૃતિની વિવાદગ્રસ્ત હકીકત સાબિત કરવા માટે, નીચેના પાસાઓ ધ્યાનમાં રાખવા આવશ્યક છે:

(૧) જો જાહેર સેવક તરફથી કોઈ માગણી ન હોવા છતાં લાંચ આપનાર દ્વારા ચૂકવણી કરવાની ઓફર કરવામાં આવે અને જાહેર સેવક માત્ર તે ઓફર સ્વીકારે અને ગેરકાયદેસર લાંચ મેળવે, તો તે સદર એક્ટની કલમ ૭ મુજબ સ્વીકૃતિનો કેસ બને છે. આવા કેસમાં, જાહેર સેવક દ્વારા પૂર્વ માગણી હોવી જરૂરી નથી.

(૨) બીજી બાજુ, જો જાહેર સેવક માગણી કરે છે અને લાંચ આપનાર તે માગણી સ્વીકારે છે અને માગવામાં આવેલી લાંચ આપે છે જે બદલામાં જાહેર સેવક દ્વારા મેળવવામાં આવે છે, તો તે પ્રાપ્ત કરવાનો કેસ છે. પ્રાપ્ત કરવાના કિસ્સામાં, ગેરકાયદેસર લાંચ માટેની પૂર્વ માગણી જાહેર સેવક તરફથી ઉદ્ભવે છે. આ સદર એક્ટની કલમ ૧૩ (૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળનો ગુનો છે.

(૩) ઉપરના (૧) અને (૨) બંને કેસોમાં, અનુક્રમે લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને જાહેર સેવક દ્વારા માગણી ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદગ્રસ્ત હકીકત તરીકે સાબિત કરવી પડે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અન્ય કોઈ બાબત વિના માત્ર ગેરકાયદેસર લાંચની સ્વીકૃતિ અથવા પ્રાપ્તિ તેને સદર એક્ટની કલમ ૭ અથવા કલમ ૧૩ (૧)(ડી), (૧) અને (૨) હેઠળ ગુનો બનાવશે નહીં. તેથી, સદર એક્ટની કલમ ૭ હેઠળ ગુનો સાબિત કરવા માટે, લાંચ આપનાર તરફથી એક ઓફર હોવી જોઈએ જેને જાહેર સેવક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે જે તેને ગુનો બનાવશે. તેવી જ રીતે, જાહેર સેવક દ્વારા અગાઉની માગણી જ્યારે લાંચ આપનાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે અને બદલામાં ચૂકવણી કરવામાં આવે છે જે જાહેર સેવક દ્વારા મેળવવામાં આવે છે, તે સદર એક્ટની કલમ

૧૩ (૧)(ડી) અને (૧) અને (૨) હેઠળ પ્રાપ્ત કરવાનો
ગુનો બનશે.

(ઈ) ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અને સ્વીકૃતિ અથવા પ્રાપ્તિ અંગેની હકીકતનું અનુમાન કાયદાની અદાલત દ્વારા માત્ર ત્યારે જ અનુમાન સ્વરૂપે લગાવી શકાય છે જ્યારે પાયાની હકીકતો સંબંધિત મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા સાબિત થઈ હોય અને તેની ગેરહાજરીમાં નહીં. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા માગણીની હકીકત સાબિત થઈ છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેતી વખતે અદાલત પાસે હકીકતનું અનુમાન લગાવવાની વિવેકબુદ્ધિ છે. અલબત્ત, હકીકતનું અનુમાન આરોપી દ્વારા ખંડનને પાત્ર છે અને ખંડનની ગેરહાજરીમાં અનુમાન કાયમ રહે છે.

(એફ) જો ફરિયાદકર્તા 'હોસ્ટાઈલ' (ફરી જાય) થઈ જાય, અથવા તેનું અવસાન થઈ જાય અથવા ટ્રાયલ દરમિયાન પુરાવો આપવા માટે અનુપલબ્ધ હોય, તો અન્ય કોઈ સાક્ષીનો પુરાવો રજૂ કરીને ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી સાબિત કરી શકાય છે, જે ફરીથી મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા પુરાવો આપી શકે છે અથવા ફરિયાદપક્ષ સંજોગોજન્ય પુરાવા દ્વારા કેસ સાબિત કરી શકે

છે. ટ્રાયલ રદ થતી નથી કે તેનું પરિણામ આરોપી જાહેર સેવકના નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં આવતું નથી.

(જી) જ્યાં સુધી સદર એક્ટની કલમ ૭ નો સંબંધ છે, વિવાદગ્રસ્ત હકીકતો સાબિત થવા પર, કલમ ૨૦ અદાલતને એવું અનુમાન લગાવવાનો આદેશ આપે છે કે ગેરકાયદેસર લાંચ સદર કલમમાં ઉલ્લેખિત હેતુ અથવા પુરસ્કારના ઉદ્દેશ્ય માટે હતી. સદર અનુમાન અદાલત દ્વારા કાનૂની અનુમાન અથવા કાયદાકીય અનુમાન તરીકે લગાવવું પડે છે. અલબત્ત, સદર અનુમાન પણ ખંડનને પાત્ર છે. કલમ ૨૦ સદર એક્ટની કલમ ૧૩ (૧)(ડી) (૧) અને (૨) ને લાગુ પડતી નથી.

(એચ) અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે સદર એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળનું કાયદાકીય અનુમાન ઉપર મુદ્દા (ઈ) માં સંદર્ભિત હકીકતના અનુમાનથી અલગ છે કારણ કે પ્રથમ એક ફરજિયાત અનુમાન છે જ્યારે બાદનું સ્વભાવે વિવેકાધીન છે.”

૧૦] દોષસિદ્ધિની અપીલોમાં કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો મુજબ, જ્યારે એપેલેટ અદાલતને જણાય કે હકીકતના તારણો સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલા અભિગમ પર આધારિત હતા અને દલીલોનો પાયો જ સાચા પરિપ્રેક્ષ્યમાં ન હતો અને સાક્ષીના પુરાવાની આંતરિક ગુણવત્તા ધ્યાનમાં લેવામાં આવી ન હતી અને ટ્રાયલ સ્પષ્ટ ભૂલો અને ખુદી ખામીઓને મંજૂરી આપીને અયોગ્ય રીતે આટોપી લેવામાં

આવી હતી, ત્યારે એપેલેટ અદાલત હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે અને દોષસિદ્ધિની અપીલમાં સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને બારીકાઈથી તેનું વિશ્લેષણ કર્યા પછી ગુણદોષ પરનું તારણ અનિવાર્ય છે. જ્યાં સુધી પી.સી. એક્ટ હેઠળની દોષસિદ્ધિનો સંબંધ છે, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સુસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે કે ફરિયાદપક્ષે વાજબી શંકાથી પર કેસ સાબિત કરવો પડશે અને પી.સી. એક્ટ હેઠળના ગુના માટે માગણીની સાબિતી એક અનિવાર્ય શરત છે. જો માગણી સચોટ અને ખાતરીપૂર્વકના પુરાવા સાથે સાબિત થાય તો જ ફરિયાદપક્ષને પી.સી. એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળના અનુમાનનો લાભ મળશે અને દોષસિદ્ધિ ટકી શકશે.

૧૧] ઉપરોક્ત કાનૂની સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ફરિયાદપક્ષના પુરાવાની તપાસ કરવામાં આવે છે અને આરોપી સામેનો આરોપ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે આંક ૧૮ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૧ – સુરેશભાઈ પિસલાભાઈ પટેલની તપાસ કરી છે. સાક્ષી પંચ-સાક્ષી છે, જેમણે તારીખ ૩૦-૮-૧૯૯૬ ના રોજ જ્યારે તેઓ અને અન્ય પંચ સાક્ષી – સિરીશકુમાર સાકરલાલ શાહ સુરત ખાતે એ.સી.બી. કચેરીએ ગયા હતા ત્યારે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા તેમની હાજરીમાં હાથ ધરવામાં આવેલી સમગ્ર પ્રક્રિયાનું વર્ણન કર્યું છે. જ્યાં સુધી ટ્રેપનો સંબંધ છે, પંચ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ અને ફરિયાદકર્તા આરોપીના ઘરે ગયા હતા અને આરોપીના ઘરનો મુખ્ય દરવાજો ખુલ્લો હતો. ફરિયાદકર્તાએ આરોપી પાસેથી પરવાનગી લીધી હતી અને તેઓ દીવાનખંડમાં પ્રવેશ્યા હતા અને તે સમયે આરોપી સોફા પર બેઠેલા હતા અને તેઓ તથા ફરિયાદકર્તા

ખુરશીઓ પર બેઠા હતા. ફરિયાદકર્તાએ આરોપી સાથે વાતચીત કરી હતી, જેમણે તેમને પૂછ્યું હતું કે તેઓ કેમ મોડા પડ્યા અને ફરિયાદકર્તાએ તેમને કહ્યું હતું કે વરસાદ પડતો હોવાથી તેઓ મોડા પડ્યા હતા. આરોપીએ ત્યારબાદ જણાવ્યું હતું કે તેઓ જકાત નાકા પર આશરે એક કલાક રાહ જોઈને હમણાં જ ઘરે પરત આવ્યા હતા અને ફરિયાદકર્તાએ આરોપીને કહ્યું હતું કે માગ્યા મુજબના નાણાં તેઓ લાવ્યા છે. ફરિયાદકર્તાએ પોતાના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાંથી જમણા હાથ વડે ચિહ્નિત ચલણી નોટો કાઢીને આરોપીને આપી હતી, જેમણે પોતાના જમણા હાથ વડે તે સ્વીકારી હતી અને સોફા પર મૂકી હતી. ફરિયાદકર્તાએ આરોપીને નાણાં ગણવા કહ્યું હતું પરંતુ આરોપીએ તે ગણવાની ના પાડી હતી અને આરોપીએ ફરિયાદકર્તાને પૂછપરછ કરી હતી કે શું તેમને બિલ મળ્યું છે. ફરિયાદકર્તા તરત જ બહાર ગયા હતા અને પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો હતો અને રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા હતા અને આરોપીને પકડ્યા હતા તથા સોફા પરથી રકમ કબજે કરી હતી.

આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઊલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે પંચનામું શું છે તે તેઓ જાણતા નથી અને પંચનામું લખવાનો કોઈ અનુભવ નથી પરંતુ જણાવ્યું છે કે તેમણે પોતે પંચનામું લખાવ્યું હતું. તેમને એ.સી.બી. કચેરીએ જવા માટે કોઈ લેખિત સૂચના મળી ન હતી અને બીજા દિવસે, તેમણે પોતાની કચેરીને જાણ કરી હતી કે તેઓ પંચનામા માટે એ.સી.બી. કચેરીએ ગયા હતા. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ તેમને જાણ કરી હતી કે ફરિયાદકર્તાના ખેતરમાં ગેરકાયદેસર વીજ જોડાણ લેવામાં આવ્યું હતું અને

તેમણે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને કહ્યું ન હતું કે ફરિયાદકર્તા વીજ ચોરી કરી રહ્યા હોવાથી, તેમણે તેમને સહકાર આપવો જોઈએ નહીં. તેમણે પ્રથમ વખત એ.સી.બી. કચેરી ખાતે એન્ટ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પ જોયા હતા અને ફરિયાદકર્તાએ ચલણી નોટો કોને આપી હતી તે તેઓ જાણતા નથી. તેઓ જાણતા નથી કે ચલણી નોટો પર એન્ટ્રેસીન પાવડરનો ટેસ્ટ અલગ-અલગ કરવામાં આવ્યો હતો કે ચલણી નોટોના સમગ્ર જથ્થા પર કરવામાં આવ્યો હતો. હેડ કોન્સ્ટેબલ નબદો દરેક ચલણી નોટ પર એન્ટ્રેસીન પાવડર લગાવી રહ્યા હતા અને ચલણી નોટો પર પેપર વેટ મૂક્યો હતો તથા કચેરીમાં અને કચેરીની બહાર અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનો ટેસ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે તેઓ ફરિયાદકર્તા સાથે આરોપીના ઘરે ગયા ત્યારે આરોપીએ પાણી મંગાવ્યું હતું પરંતુ આ સમય દરમિયાન તેમણે સાક્ષી વિશે કોઈ પૂછપરછ કરી ન હતી. આરોપીના પરિવારના સભ્યો રૂમમાં આવી રહ્યા હતા અને પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપવામાં આવ્યા પછી તેમને પાણી પીરસવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદકર્તા અને આરોપી જકાત નાકા પર મળશે તેવું નક્કી થયું હતું કે કેમ તેની ખાતરી કરવામાં આવી ન હતી અને રૂમમાં પ્રવેશતાં જ ફરિયાદકર્તાએ તરત જ આરોપી સાથે વાત કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ફરિયાદકર્તાએ સોફા પર મૂકતા પહેલાં ટીપોઈ (કોફી ટેબલ) પર ચિહ્નિત ચલણી નોટો મૂકી હતી અને તેમણે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને જાણ કરી હતી કે નાણાં પહેલાં ટીપોઈ પર મૂકવામાં આવ્યા હતા. તેમણે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને જાણ કરી હતી અને પંચનામામાં પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે નાણાં ટીપોઈ પર મૂકવામાં આવ્યા હતા અને

ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા સોફા રનર અથવા ટીપોઈ જમ કરવામાં આવ્યા ન હતા. આરોપીના કબજામાંથી ચિહ્નિત ચલણી નોટો મળી આવી ન હતી અને જ્યારે ફરિયાદકર્તા પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપવા બહાર ગયા હતા ત્યારે તેઓ રૂમમાં બેઠા હતા.

૧૧.૧] ફરિયાદપક્ષે આંક ૨૨ પર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૨ – કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલની તપાસ કરી છે અને સાક્ષી ફરિયાદકર્તા છે, જેમણે આંક ૨૩ પર રજૂ કરવામાં આવેલી ફરિયાદમાં જણાવ્યા મુજબની વિગતોનું વર્ણન કર્યું છે. ફરિયાદકર્તાએ જણાવ્યું છે કે કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલ, જે તેમના સંતાનના સાસુ હતા, તેમણે મોહમ્મદ સુલેમાન વરાડીયા પાસેથી જમીન ખરીદી હતી, પરંતુ તે જમીન તેમના નામે તબદીલ થઈ ન હતી. વીજળીના બિલો અને વેરા બિલો મોહમ્મદ સુલેમાન વરાડીયાના નામે ઇશ્યૂ થતા હતા અને જમીન પર એક બોરવેલ હતો જેના પર ૭.૫૦ એચ.પી. ની સબમર્સિબલ મોટર હતી. તારીખ ૨૧-૮-૧૯૯૬ ના રોજ, જ્યારે તેઓ પોતાની ખેતીની જમીન પર હતા, જે કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલની જમીન નજીક આવેલી હતી, ત્યારે આરોપી ડેપ્યુટી એન્જિનિયર મોકાસી અને અન્ય સ્ટાફ સાથે જમીન પર આવ્યા હતા અને આરોપીએ તેમને કહ્યું હતું કે મોહમ્મદ સુલેમાનના જોડાણ અંગે એક અરજી મળી છે અને તેઓ તેની ચકાસણી માટે આવ્યા છે. આરોપીએ તેમને કહ્યું હતું કે કુલ ૧૭.૫ એચ.પી. ની વીજ મોટર વપરાઈ રહી છે અને તેમણે દંડ તરીકે રૂ. ૧,૦૮,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવી પડશે અને તેમણે આરોપીને કહ્યું હતું કે તેઓ માત્ર ૭.૫ એચ.પી. જોડાણનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે, પરંતુ આરોપીએ તેમનું

માન્યું નહીં. આરોપીએ રૂ. ૪૦,૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની માગણી કરી હતી અને જ્યારે તેમણે રકમ ચૂકવવામાં પોતાની અસમર્થતા દર્શાવી, ત્યારે આરોપીએ તેમને કહ્યું હતું કે તેમણે રૂ. ૧,૦૮,૦૦૦/- નું ચોરીનું બિલ ચૂકવવું પડશે. તેમણે રકમ ચૂકવવા માટે બેથી ત્રણ દિવસનો સમય માગ્યો હતો અને રકમ ચૂકવવા સંમત થયા હતા અને ત્યારબાદ, આરોપીએ અન્ય કોઈ કાર્યવાહી કરી ન હતી અને તેમને કોસંબા ખાતે જી.ઈ.બી. કચેરીએ બોલાવ્યા હતા, જ્યારે તેઓ બીજા દિવસે કોસંબા ખાતે જી.ઈ.બી. કચેરીએ ગયા, ત્યારે તેમને કહેવામાં આવ્યું હતું કે આરોપી માંગરોળ ખાતે જી.ઈ.બી. કચેરીએ છે. તેમણે કલાર્કને મોહમ્મદ સુલેમાનના જોડાણના નામે બિલ આપવા કહ્યું હતું. ત્યારબાદ કલાર્કે આરોપીને ટેલિફોન કર્યો હતો અને તેમણે ટેલિફોન પર આરોપી સાથે વાત કરી હતી અને આરોપીએ તેમને સાંજે પુણા કુંભારિયામાં દેવી પાર્ક સોસાયટીમાં મકાન નં. ૧૩ સ્થિત તેમના નિવાસસ્થાને આવવા જણાવ્યું હતું. તેઓ આરોપીના ઘરે ગયા હતા અને તેમને કહ્યું હતું કે બિલ આપવામાં આવ્યું નથી, પરંતુ આરોપીએ પહેલાં ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની માગણી કરી હતી અને જણાવ્યું હતું કે ત્યારબાદ બિલ આપવામાં આવશે. તારીખ ૨૭ મી ના રોજ રાત્રે આશરે ૮:૦૦ વાગ્યે, તેઓ આરોપીના ઘરે ગયા હતા અને આરોપીને રૂ. ૨૦,૦૦૦/- ની રકમ આપી હતી કારણ કે તેઓ પૂરેપૂરી રકમ એકઠી કરી શક્યા ન હતા અને આરોપીએ તેમને જી.ઈ.બી. કચેરીએ જઈને બિલ લેવા કહ્યું હતું, જે મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે હતું. તેઓ તારીખ ૨૭ મી અથવા ૨૮ મી ના રોજ જી.ઈ.બી. કચેરીએ ગયા હતા અને કલાર્કે તેમને રૂ. ૧૫,૭૫૦/- નું બિલ

આપ્યું હતું. તેમણે આરોપીને વચન આપ્યું હતું કે તેઓ બે દિવસમાં રકમ ચૂકવી દેશે અને તારીખ ૩૦-૮-૧૯૯૬ ના રોજ નાનપુરા ખાતે એ.સી.બી. કચેરીએ ગયા હતા અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને મળ્યા હતા તથા તેમની ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી. જ્યાં સુધી ટ્રેપનો સંબંધ છે, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે જ્યારે તેઓ અને પંચ સાક્ષી આરોપીના ઘરમાં ગયા ત્યારે આરોપી સોફા પર બેઠા હતા અને તેમને પૂછપરછ કરી હતી કે તેઓ કેમ મોડા પડ્યા, અને તેમણે આરોપીને કહ્યું હતું કે વરસાદના કારણે વિલંબ થયો હતો. આરોપીએ તેમને કહ્યું હતું કે તેઓ જકાત નાકા પર રાહ જોઈને હમણાં જ ઘરે પરત આવ્યા હતા. તેમણે આરોપીને કહ્યું હતું કે તેઓ તેમની વચ્ચે નક્કી થયા મુજબના નાણાં લાવ્યા છે અને પોતાના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાંથી જમણા હાથ વડે ચિહ્નિત ચલણી નોટો કાઢીને આરોપીને આપી હતી, જેમણે પોતાના જમણા હાથ વડે તે સ્વીકારી હતી અને સોફા પર મૂકી હતી. તેમણે આરોપીને રકમ ગણવા કહ્યું હતું, પરંતુ તેમણે તે ગણી ન હતી અને તેઓ બહાર ગયા હતા અને પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો હતો. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે જ્યારે રકમ જપ્ત કરવામાં આવી ત્યારે તેઓ ઘરની બહાર હતા અને ઘરમાં અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનો ટેસ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે તેમણે ફરિયાદ દાખલ કરી ત્યારે તેમણે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને રૂ. ૧૫,૭૫૦/- નું બિલ આપ્યું હતું.

ઊલટતપાસમાં, ફરિયાદકર્તાએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે કસ્તુરબેનની જમીન સિવાય, દીણોદ ગામે તેમની પાસે અન્ય કોઈ જમીન નથી પરંતુ તેમણે દીણોદ ગામે કસ્તુરબેનની જમીન અંગે ગામ નમૂના નં. ૭/૧૨ ની કોઈ નકલ કે

કોઈ વેરા બિલ એ.સી.બી. અધિકારીને આપ્યા ન હતા. તપાસ કરનાર અમલદાર સમક્ષના તેમના નિવેદનમાં, તેમણે જણાવ્યું છે કે તેમણે કોઈ વીજ જોડાણ લીધું ન હતું પરંતુ વીજ લાઈન પર સીધો વાયર નાખીને વીજ ચોરી કરી રહ્યા હતા અને કસ્તુરબેનની જમીનનો વહીવટ તેમના પતિ – જીવરાજભાઈ શ્યામજીભાઈ પટેલ દ્વારા કરવામાં આવતો હતો. કસ્તુરબેનની જમીનમાં મોટર ક્યારે મૂકવામાં આવી હતી અને વીજળીનું બિલ કોણ ભરતું હતું તે તેઓ જાણતા નથી, અને વીજળીના બિલો મોહમ્મદ સુલેમાનના ઘરે મોકલવામાં આવતા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે આરોપી માંગરોળ સબ-ડિવિઝન ખાતે ફરજ બજાવતા હતા અને કોસંબા સબ-ડિવિઝન ખાતે ડેપ્યુટી એન્જિનિયર શ્રી મોકાસી હતા. તારીખ ૨૧-૮-૧૯૯૬ ના રોજ, આરોપી અને જી.ઈ.બી. કોસંબા સબ-ડિવિઝનના અન્ય અધિકારીઓએ જમીન પરના જોડાણની ચકાસણી કરી હતી અને વીજ ચોરી પકડાઈ હતી, જેના માટે મોહમ્મદ સુલેમાનને રૂ. ૮૮,૦૦૦/- નું બિલ આપવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદકર્તાએ સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું છે કે જી.ઈ.બી. દ્વારા વધુ બિલ આપવામાં આવે કે ઓછું બિલ આપવામાં આવે તેનાથી તેમને કોઈ ફરક પડતો ન હતો અને તેમણે મોહમ્મદ સુલેમાન અથવા કસ્તુરબેનને જાણ કરી ન હતી કે આરોપી ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમની માગણી કરી રહ્યા છે અને તેમને ફરિયાદ દાખલ કરવા પણ જણાવ્યું ન હતું. તેમણે આરોપીને રૂ. ૪૦,૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ ચૂકવવા માટે કસ્તુરબેન, મોહમ્મદ સુલેમાન અથવા જીવરાજભાઈ પાસેથી કોઈ રકમની માગણી કરી ન હતી. ફરિયાદમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું ન હતું કે આરોપીને જકાત નાકા પર મળવાનું

નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું અને જ્યારે તેઓ આરોપીના ઘરે જઈ રહ્યા હતા ત્યારે ઝરમર વરસાદ પડી રહ્યો હતો, પરંતુ શરૂના ખિસ્સામાં મૂકેલી ચિહ્નિત ચલણી નોટો ભીની ન થાય તે માટે તેમણે કોઈ પગલાં લીધાં ન હતા.

૧૧.૨] આંક ૨૪ પર તપાસવામાં આવેલા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૩ અબ્દુલ મજીદ અબ્દુલ હમીદ નબદો હેડ કોન્સ્ટેબલ અને ટ્રેપ પાર્ટીના સભ્ય છે, જેમણે ટ્રેપ પહેલાં અને ટ્રેપ પછી એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનું નિદર્શન અને ટેસ્ટ કર્યો હતો અને સાક્ષીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે.

આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઊલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે આરોપીનું ઘર એક સોસાયટીમાં હતું અને આસપાસ પડોશીઓ રહેતા હતા. તેમણે અને પંચ નં. ૨ એ સૌપ્રથમ પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત જોયો હતો, અને તેમણે ફરિયાદકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલા પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત વિશે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને જાણ કરી હતી. જ્યારે તેઓ આરોપીના ઘરમાં પ્રવેશ્યા ત્યારે તેમનામાંથી કોઈએ આરોપીને પકડ્યા ન હતા અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ દીવાનખંડમાં પંચ નં. ૧ પાસેથી વિગતોની પૂછપરછ કરી હતી.

૧૧.૩] આંક ૨૬ પર તપાસવામાં આવેલા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૪ અંબાપ્રતાપસિંહ ચંદ્રવિજયસિંહ જાડેજા ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી છે, જેમણે તારીખ ૩૧-૮-૧૯૯૬ ના રોજ જ્યારે ફરિયાદકર્તા, કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલ તેમની કચેરીએ આવ્યા હતા ત્યારે ફરિયાદ નોંધી હતી તે સમયથી લઈને

ટ્રેપ સફળ થઈ ત્યાં સુધી ટ્રેપ માટે હાથ ધરવામાં આવેલી સમગ્ર પ્રક્રિયાનું વિગતવાર વર્ણન કર્યું છે.

આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઊલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદ દાખલ કરતી વખતે ફરિયાદકર્તા જમીનનો વહીવટ કરતા હતા તે દર્શાવવા માટે ફરિયાદકર્તાએ કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવો રજૂ કર્યો ન હતો. તેમને જાણ હતી કે ફરિયાદકર્તાએ જમીન માટે ગેરકાયદેસર વીજ જોડાણ લીધું હતું અને ફરિયાદકર્તાએ તેમને જણાવ્યું હતું કે તેઓ જમીન પરના સરકારી લેણાં ભરી રહ્યા હતા પરંતુ તેમણે તે અંગે કોઈ ખાતરી કરી ન હતી. જમીન કસ્તુરબેનની માલિકીની હતી, પરંતુ ટ્રેપ માટે જતાં પહેલાં અથવા ટ્રેપના દિવસે તેમણે કસ્તુરબેનનું નિવેદન નોંધ્યું ન હતું. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ચોરી માટે દંડનો દર જી.ઈ.બી. ના નિયમપત્રક (શિડ્યુલ) મુજબનો છે અને જી.ઈ.બી. ના કોઈપણ કર્મચારી પાસે આ નિયમપત્રકમાં કોઈ ફેરફાર કરવાની કોઈ સત્તા નથી. જી.ઈ.બી. દ્વારા ફરિયાદકર્તાને કોઈ પ્રપોઝ્ડ બિલ આપવામાં આવ્યું હતું કે કેમ તેની તેમણે કોઈ ખરાઈ કરી ન હતી અને આરોપીના ઘર નજીક અન્ય રહેણાંક મકાનો આવેલાં હતાં, પરંતુ ટ્રેપ સફળ થયા પછી, તેમણે કોઈપણ પડોશીના નિવેદનો નોંધ્યા ન હતા. તેમણે કોસંબા અથવા માંગરોળ જી.ઈ.બી. કચેરીમાંથી કોઈ રેકૉર્ડ જમ કર્યો ન હતો, અને આરોપીએ કયા સંજોગોમાં વીજ ચોરી અંગે રેડ પાડી હતી તે અંગે પણ કોઈ રેકૉર્ડ જમ કર્યો ન હતો.

૧૧.૪] આંક ૨૯ પર તપાસવામાં આવેલા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૫ અજયભાઈ નરસિંહ રાઠોડ તપાસ કરનાર અમલદાર છે જેમણે તપાસ દરમિયાન તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી સમગ્ર પ્રક્રિયાનું વર્ણન કર્યું છે. સાક્ષીએ આંક ૩૦ પર ગુનાની જગ્યાનું પંચનામું અને આંક ૩૧ પર મંજૂરીનો હુકમ (સેન્કશન ઓર્ડર) રજૂ કર્યો છે.

આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઊલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ટ્રેપના સમયે, આરોપી માંગરોળ ખાતે જી.ઈ.બી. સબ-ડિવિઝનમાં ફરજ બજાવતા હતા અને દીણોદ ગામ કોસંબા સબ-ડિવિઝનની હક્કમતમાં આવતું હતું. તેમણે તપાસ કરી હતી કે માંગરોળના ડેપ્યુટી એન્જિનિયર દીણોદ ગામે રેડ માટે કેમ ગયા હતા અને તેમને જણાયું હતું કે એકિઝક્યુટિવ એન્જિનિયર, જી.ઈ.બી. અંકલેશ્વરે આરોપીને કોસંબા સબ-ડિવિઝનની હક્કમત હેઠળ રેડ પાડવા માટે લેખિત હુકમ આપ્યો હતો. જે હુકમ દ્વારા આરોપીને રેડ માટે જવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવ્યા હતા તે હુકમ તેમણે એકત્ર કર્યો હતો અને કાગળો સાથે મૂક્યો હતો. હુકમ મુજબ, આરોપી અને ડેપ્યુટી એન્જિનિયર કોસંબા સબ-ડિવિઝન તથા સ્ટાફના અન્ય સભ્યો તારીખ ૨૧-૮-૧૯૯૬ ના રોજ તે જગ્યાએ રેડ પાડવા ગયા હતા અને રોજકામ તથા ચોરીની જગ્યાનો નકશો તૈયાર કર્યો હતો. વીજ ચોરીનું બિલ મોહમ્મદ સુલેમાનને આપવામાં આવ્યું હતું અને મોહમ્મદ સુલેમાન દ્વારા રજૂ કરાયેલી બિલની નકલ તેમણે જપ્ત કરી હતી અને પહેલાં રૂ. ૧૫,૭૫૦/- નું બિલ આપવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ રૂ. ૮૫,૮૬૩.૭૫ પૈસાનું બિલ આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમણે

તપાસ દરમિયાન બંને બિલો જમ કર્યા હતા. બિલો કોસંબા સબ-ડિવિઝન કચેરી દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને વીજ જોડાણ વિશેનો સમગ્ર પત્રવ્યવહાર કોસંબા સબ-ડિવિઝન કચેરી દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. વીજ જોડાણ મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે હતું, જેમણે કોસંબા ખાતે જી.ઇ.બી. કચેરીને બાંહેધરી આપી હતી. જોડાણ અંગે તેમણે જમ કરેલા દસ્તાવેજ પુરાવા મોહમ્મદ સુલેમાન દ્વારા જી.ઇ.બી. કોસંબા કચેરીને આપવામાં આવેલા હતા અને તપાસ દરમિયાન એવું પણ જાણવા મળ્યું હતું કે વીજ જોડાણ કાપી નાખવા અંગે સિવિલ કોર્ટ, માંગરોળ ખાતે સિવિલ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ ફરિયાદકર્તા - કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલ તે દાવામાં પક્ષકાર ન હતા. દીણોદ ગામે બ્લોક નં. ૧૪૯ પર રહેઠાણની કોઈ વ્યવસ્થા ન હતી અને તેમણે તારીખ ૭-૨-૧૯૯૭ ના રોજ ગુનાની જગ્યાનું પંચનામું કર્યું હતું પરંતુ પંચનામામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે જમીન પર કોઈ ઓરડી હતી. તેમણે કસ્તુરબેનનું નિવેદન નોંધ્યું હતું અને તેમણે જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદકર્તા - કાંતિભાઈ તેમના સંતાનના સસરા ન હતા કે તેમની જમીનના વહીવટકર્તા ન હતા. તેમણે પ્રોસિક્યુશનની મંજૂરીના હુકમ માટેના કાગળો સાથે મંજૂરીના હુકમનો ડ્રાફ્ટ મોકલ્યો હતો અને રેકૉર્ડ પર આંક ૩૧ વાળો મંજૂરીનો હુકમ તેમણે મોકલેલા ડ્રાફ્ટ મુજબ શબ્દશઃ સમાન છે. તેમણે ફરિયાદકર્તા કાંતિભાઈનું નિવેદન નોંધ્યું હતું, પરંતુ તેમના નિવેદનમાં, તેમણે એવું કહ્યું ન હતું કે તેમણે કોસંબા જી.ઇ.બી. કચેરી ખાતેના કલાર્કને મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે બિલ આપવા

વિનંતી કરી હતી. તેમણે પંચ સાક્ષીઓ અથવા ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીના નિવેદનો નોંધ્યા ન હતા.

૧૨] ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવાની નવી અને સ્વતંત્ર પુનઃ મૂલવણી કરતાં, આ અદાલતને જણાય છે કે ફરિયાદપક્ષ વાજબી શંકાથી પર માગણીની પાયાની જરૂરિયાત સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે. ફરિયાદકર્તા, કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલે આક્ષેપ કર્યો છે કે આરોપીએ તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૯૬ ના રોજ વીજ જોડાણની ચકાસણી દરમિયાન બ્લોક નં. ૨૪૯ ખાતે પ્રાથમિક માગણી કરી હતી. જોકે, રેકૉર્ડ પરનો પુરાવો સંબંધિત સમયે તે સ્થળે ફરિયાદકર્તાની હાજરી પણ સાબિત કરતો નથી. જોકે ફરિયાદકર્તાએ દાવો કર્યો હતો કે તેઓ કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલની માલિકીના બ્લોક નં. ૨૪૯ નો વહીવટ કરી રહ્યા હતા, પરંતુ તેઓ સદર જમીનનું સંચાલન કરવા અથવા પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે અધિકૃત હતા તે સાબિત કરતો કોઈ મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવો નથી. રેકૉર્ડ પરથી વધુમાં જણાય છે કે સદર જમીન તારીખ ૦૩.૦૨.૨૦૦૫ ના રોજ કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલને વેચવામાં આવી હતી અને વીજ જોડાણ મૂળરૂપે મોહમ્મદ સુલેમાન વરાડીયાના નામે હતું. વીજ ચોરી અંગેની અનામી ફરિયાદને પગલે, ગુજરાત વિદ્યુત બોર્ડના ઉચ્ચ અધિકારીઓ દ્વારા ગુપ્ત સૂચનાઓ જારી કરવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ આરોપીએ, ડેપ્યુટી એન્જિનિયર કોસંબા અને સ્ટાફના અન્ય સભ્યો સાથે મળીને તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૯૬ ના રોજ ચકાસણી હાથ ધરી હતી અને આશરે ૧૭:૩૦ વાગ્યે રોજકામ અને નકશો તૈયાર કર્યો હતો. નોંધપાત્ર રીતે, આરોપી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો તારીખ ૨૨.૦૮.૧૯૯૬ નો

સમકાલીન અહેવાલ સ્પષ્ટપણે નોંધે છે કે નિરીક્ષણ દરમિયાન સ્થળ પર મોહમ્મદ સુલેમાન વરાડીયા કે તેમના કોઈ પ્રતિનિધિ હાજર ન હતા. ડેપ્યુટી એન્જિનિયર કોસંબા દ્વારા રજૂ કરાયેલો તારીખ ૦૫.૦૮.૧૯૯૬ નો અનુગામી અહેવાલ પણ પુનરોચ્ચાર કરે છે કે જ્યારે ચકાસણી હાથ ધરવામાં આવી ત્યારે ગ્રાહક અથવા તેમના પ્રતિનિધિ ગેરહાજર હતા અને અધિકારીઓ દ્વારા વાચરો કાપીને જમ કરવામાં આવ્યા હતા. ચકાસણી દરમિયાન તૈયાર કરાયેલા રોજકામ પર કે નકશા પર સ્થળ પર હાજર કોઈ વ્યક્તિની સહી લેવામાં આવી ન હતી. આ સમકાલીન સત્તાવાર રેકૉર્ડ્સને ધ્યાનમાં લેતાં, જે સંપૂર્ણપણે અખંડિત રહે છે, ફરિયાદપક્ષનું એ કથન કે ફરિયાદકર્તા સ્થળ પર હાજર હતા અને ચકાસણીના સ્થળે તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૯૬ ના રોજ તેમને પૂર્વ માગણી કરવામાં આવી હતી તે અત્યંત શંકાસ્પદ બને છે. વધુમાં, રૂ. ૧૫,૭૫૦/- ના સંબંધમાં કથિત બિલ, જે ફરિયાદકર્તાના જણાવ્યા મુજબ કથિત માગણીનો આધાર બન્યું હતું અને તારીખ ૨૭/૨૮.૦૮.૧૯૯૬ ના રોજ આપવાનું હતું, તે પણ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી. આમ, ફરિયાદપક્ષ સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવા દ્વારા પૂર્વ માગણીની હકીકત સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે, જે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળ દોષસિદ્ધિ જાળવી રાખવા માટે અનિવાર્ય શરત છે.

૧૨.૧] વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કથિત માગણી અને ટ્રેપની કાર્યવાહીના સંબંધમાં ફરિયાદકર્તાના અધિકારક્ષેત્ર અને વિશ્વસનીયતાનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની તેના સાચા પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવણી કરવામાં વધુ નિષ્ફળતા દર્શાવી છે. રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજી પુરાવા અસંદિગ્ધપણે સ્થાપિત કરે છે કે જે

જમીનના સંબંધમાં વીજ ચકાસણી હાથ ધરવામાં આવી હતી તે મોહમ્મદ સુલેમાન વરાડીયાના નામે હતી, જેમણે તારીખ ૨૩.૦૧.૧૯૯૬ ના રોજ વીજ જોડાણ અંગે બાંહેધરી આપી હતી. રેકૉર્ડ પરથી વધુમાં જણાય છે કે ત્યારબાદ મોહમ્મદ સુલેમાન દ્વારા તે જમીન કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલને વેચવામાં આવી હતી, અને વીજ જોડાણ, વીજળીની કથિત ચોરી અને તેના પરિણામી બિલો સંબંધિત તમામ દસ્તાવેજી પત્રવ્યવહાર આ સમગ્ર સમય દરમિયાન મોહમ્મદ સુલેમાનના નામે જ રહ્યો હતો. નોંધપાત્ર રીતે, ફરિયાદકર્તા, કાંતિભાઈ ધનજીભાઈ પટેલનો સદર જમીન અથવા વીજ જોડાણ સાથે કોઈ કાનૂની, કબજાકીય, વહીવટી અથવા પ્રતિનિધિત્વ સંબંધ હતો તે સાબિત કરતો કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવો રેકૉર્ડ પર બિલકુલ નથી. તેનાથી વિપરીત, ફરિયાદકર્તાએ પોતે પોતાના પુરાવામાં સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું છે કે દીણોદ ગામમાં તેમની પોતાની કોઈ જમીન ન હતી. તપાસ કરનાર અમલદારે વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે તપાસ દરમિયાન તેમણે કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલનું નિવેદન નોંધ્યું હતું, જેમણે ખાસ જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદકર્તા સાથે તેમનો કોઈ સંબંધ નથી અને તેમણે ક્યારેય તેમને જમીનનો વહીવટ કરવા માટે અધિકૃત કર્યા નથી; બલ્કે, તેમના નિવેદન મુજબ, તેમના પતિ, જીવરાજભાઈ પટેલ જમીનની બાબતોનું સંચાલન કરતા હતા.

૧૨.૨] રેકૉર્ડ પર આ મહત્વપૂર્ણ પાસાઓ બહાર આવ્યા હોવા છતાં, ફરિયાદપક્ષ સૌથી મહત્વના સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો, એટલે કે મોહમ્મદ સુલેમાન, જેમના નામે વીજ જોડાણ હતું અને જેમના વિરુદ્ધ

વીજ ચોરી અંગેનું બિલ જારી કરવામાં આવ્યું હતું, તેમજ જીવરાજભાઈ પટેલ, જેઓ સ્વીકૃત રીતે જમીનનું સંચાલન કરતા હતા અને પ્રશ્નવાળી મિલકત સાથે સીધા સંકળાયેલા હતા. તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૯૬ ના રોજ હાથ ધરવામાં આવેલી ચકાસણી દરમિયાન આરોપી સાથે ગયેલા ડેપ્યુટી એન્જિનિયર કોસંબા સબ-ડિવિઝન, શ્રી મોકાસી અથવા સ્ટાફના અન્ય સભ્યોની તપાસ કરવાનું પણ ફરિયાદપક્ષે ટાળ્યું હતું. આવા નિર્ણાયક સાક્ષીઓની ગેરહાજરીમાં, આરોપી દ્વારા નિરીક્ષણ સમયે ફરિયાદકર્તા સ્થળ પર હાજર હતા તે સાબિત કરતો કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવો રહેતો નથી. બલ્કે, સમકાલીન દસ્તાવેજી રેકૉર્ડ તેનાથી વિપરીત બાબતની સંભાવના દર્શાવે છે. ફરિયાદપક્ષ કથિત વીજળીના બિલો રજૂ કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યો છે જે ફરિયાદપક્ષના કેસનો પાયો હતા.

૧૨.૩] ટ્રેપના સમયે કથિત માગણીનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી પણ, ફરિયાદપક્ષનો પુરાવો ગંભીર ખામીઓ અને મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસોથી પીડાય છે. ટ્રેપના સમયે આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ ચોક્કસ માગણી કરવામાં આવી હતી તે સ્થાપિત કરતો કોઈ સચોટ પુરાવો નથી. ફરિયાદકર્તા, પંચનામું અને પંચ સાક્ષી એ તમામ લોકોએ ફરિયાદકર્તા અને આરોપી વચ્ચે કથિત રીતે થયેલી વાસ્તવિક વાતચીત અંગે મહત્વપૂર્ણ રીતે અલગ-અલગ કથનો આપ્યા છે. પંચ સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ, ફરિયાદકર્તાએ આરોપીને કહ્યું હતું કે તેઓ “માગ્યા મુજબના” નાણાં લાવ્યા છે. પંચનામામાં એવું નોંધાયેલું છે કે ફરિયાદકર્તાએ જણાવ્યું હતું કે, “સાહેબ, આપણે રૂપિયા બાબતે વાત થઈ હતી, જેથી આ રૂપિયા લો,” જ્યારે ફરિયાદકર્તાએ પોતે એવી જુબાની આપી હતી

કે તેમણે જણાવ્યું હતું કે, “આપણી વચ્ચે જે નક્કી થયું હતું તે મુજબ હું નાણાં લાવ્યો છું.” આ મહત્વપૂર્ણ અસંગતતાઓ માગણી અંગેના ફરિયાદપક્ષના કેસના મૂળ પર પ્રહાર કરે છે, જે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળ દોષસિદ્ધિ માટે અનિવાર્ય શરત છે.

૧૨.૪] જોકે સોફા પરથી ચિહ્નિત ચલણી નોટોની રિકવરી વિવાદમાં નથી પરંતુ રિકવરીની રીત અંગે નોંધપાત્ર વિરોધાભાસો અસ્તિત્વ ધરાવે છે. પંચ સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ચલણી નોટો કથિત રીતે સોફા પર મૂકવામાં આવી તે પહેલાં, ફરિયાદકર્તાએ સૌપ્રથમ તે કોફી ટેબલ પર મૂકી હતી. ચિહ્નિત ચલણી નોટો ક્યાં મૂકવામાં આવી હતી તે અંગેના પરસ્પર વિરોધી કથનો રિકવરી કઈ રીતે થઈ તે અંગે ગંભીર શંકા ઊભી કરે છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને દોષસિદ્ધિ ટકાવી રાખવા માટે અસલામત બનાવે છે. હાલના કેસના તથ્યોમાં, આરોપી દ્વારા કોઈપણ સભાન માગણી અથવા સ્વીકૃતિ વિના ફરિયાદકર્તાએ પોતે જ ચિહ્નિત ચલણી નોટો સોફા પર મૂકી દીધી હોવાની શક્યતાને નકારી શકાય નહીં.

૧૨.૫] એ બાબત પણ વધુ પ્રસ્તુત છે કે ફરિયાદકર્તા કોઈપણ રીતે વીજળીની કથિત ચોરીથી પ્રભાવિત થયા હતા અથવા તેની સાથે સંકળાયેલા હતા તે દર્શાવતો કોઈ પુરાવો બિલકુલ નથી. ફરિયાદકર્તાએ પોતે સ્વીકાર્યું હતું કે વીજળીનું બિલ વધુ આવે કે ઓછું આવે તેનાથી તેમને કોઈ ફરક પડતો ન હતો, કારણ કે રકમ ચૂકવવાની જવાબદારી મોહમ્મદ સુલેમાન પર હતી અને તેમના પર ન હતી. ફરિયાદકર્તાએ વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે વીજ ચકાસણી વિશે કે

આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની કથિત માગણી વિશે મોહમ્મદ સુલેમાન, કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલ અથવા જીવરાજભાઈ પટેલને ક્યારેય જાણ કરી ન હતી. આ સંજોગો ફરિયાદકર્તાની ભૂમિકા અને વર્તણૂક પર ગંભીર શંકાનો ઓછાઓ પાડે છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને અત્યંત શંકાસ્પદ બનાવે છે.

૧૨.૬] આ અદાલતના સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ અપીલકર્તાની દોષસિદ્ધિ જાળવી રાખવા માટે જરૂરી પાયાની હકીકતો વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષ સદંતર નિષ્ફળ રહ્યો છે. રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાની સ્વતંત્ર અને સંપૂર્ણ પુનઃ મૂલવણી કરતાં, આ અદાલતને જણાય છે કે ફરિયાદપક્ષ વાજબી શંકાથી પર, પૂર્વ માગણીની હકીકત, ટ્રેપના સમયે માગણી અથવા અપીલકર્તા દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની સભાન અને સ્વૈચ્છિક સ્વીકૃતિ સાબિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યો નથી. ફરિયાદકર્તાનો પુરાવો ગંભીર ખામીઓ, મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસો અને અંતર્ગત અસંભવિતતાઓથી પીડાય છે, જ્યારે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા સમકાલીન દસ્તાવેજો પુરાવા કથિત માગણી અંગેના ફરિયાદપક્ષના કથનને નોંધપાત્ર રીતે અવિશ્વસનીય ઠેરવે છે. ફરિયાદપક્ષ પ્રશ્નવાળી જમીન અને વીજ જોડાણના સંબંધમાં ફરિયાદકર્તાના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાને સાબિત કરવામાં વધુ નિષ્ફળ ગયો છે, અને સૌથી મહત્વના સાક્ષીઓ, એટલે કે મોહમ્મદ સુલેમાન, જીવરાજભાઈ પટેલ, ડેપ્યુટી એન્જિનિયર કોસંબા સબ-ડિવિઝન શ્રી મોકાસી, કસ્તુરબેન જીવરાજભાઈ પટેલ અને નિરીક્ષણ ટીમ સાથે ગયેલા અન્ય

અધિકારીઓની તપાસ ન કરવી તે બાબત નોંધપાત્ર મહત્વ ધરાવે છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસના મૂળ પર પ્રહાર કરે છે.

૧૨.૭] કથિત ટ્રેપની કાર્યવાહી સંબંધિત પુરાવો પણ એટલો જ અવિશ્વસનીય છે અને વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતો નથી. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓએ ટ્રેપના સમયે માગણી દર્શાવતી કથિત વાતચીત તેમજ જે રીતે ચિહ્નિત ચલણી નોટો કબજે કરવામાં આવી તે અંગે મહત્વપૂર્ણ રીતે અસંગત કથનો રજૂ કર્યા છે. માગણી અને સ્વૈચ્છિક સ્વીકૃતિ સ્થાપિત કરતા વિશ્વસનીય અને સચોટ પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, આરોપીના પરિસરમાંથી ચિહ્નિત ચલણી નોટોની માત્ર રિકવરી તેના પોતાના બળે દોષસિદ્ધિમાં પરિણમી શકે નહીં. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય બેંચ દ્વારા નીરજ દત્તા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સત્તાવાર રીતે નિર્ધારિત કરાયેલ કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ એ છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી અને સ્વીકૃતિની સાબિતી પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળના ગુનાનું મુખ્ય હાર્દ છે અને માગણીની સાબિતી વિના, ચલણી નોટોની માત્ર રિકવરી દોષસિદ્ધિ ટકાવી રાખવા માટે પૂરતી રહેશે નહીં. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે સદર એક્ટની કલમો ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુનાઓ સ્થાપિત કરવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચની માગણી એક અનિવાર્ય શરત છે અને કલમ ૨૦ હેઠળનું અનુમાન ફરિયાદપક્ષ દ્વારા માગણી અને સ્વીકૃતિ અંગેની પાયાની હકીકતો સાબિત થયા પછી જ ઊભું થઈ શકે છે.

૧૩] હાલના કેસમાં, ફરિયાદપક્ષ વિશ્વસનીય અને નિર્વિવાદ પુરાવા દ્વારા આવી પાયાની હકીકતો સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હોવાથી, અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કાનૂની અનુમાન જ લાગુ કરી શકાયું ન હોત. જોકે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તેના સાચા કાનૂની પરિપ્રેક્ષ્યમાં પુરાવાની મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળતા દર્શાવી હતી અને ખુદી અસંગતતાઓ, મહત્વપૂર્ણ ચૂકો, મહત્વના સાક્ષીઓને છુપાવવા અને ફરિયાદપક્ષના પુરાવામાંથી જ ઉદ્ભવતી નોંધપાત્ર શંકાઓ છતાં દોષસિદ્ધિ નોંધવા આગળ વધી હતી. આમ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો અયોગ્ય, ભ્રષ્ટાચારના કેસોમાં પુરાવાની મૂલવણીનું સંચાલન કરતા સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોથી વિપરીત અને કાયદામાં ટકી શકે તેમ નથી.

૧૪] તદનુસાર, હાલની અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે. વિદ્વાન પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૨, સુરત દ્વારા સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૫૧/૧૯૯૭ માં તારીખ ૨૩-૦૨-૨૦૦૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને દોષસિદ્ધિનો હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલકર્તાને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવે છે. જમીન મુચરકા, જો કોઈ હોય તો, તે તત્કાલ રદબાતલ ગણાશે. દંડની રકમ, જો જમા કરવામાં આવી હોય તો, કાયદા અનુસાર અપીલકર્તાને પરત કરવામાં આવશે.

૧૫] રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તત્કાલ પરત મોકલવામાં આવે.

(એસ. વી. પિંટો, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====